

سیاست گام به گام شیطان و راهکارهای قرآنی مصونیت از وسوسه‌ها

شیطان با سیاستی تدریجی و گام به گام در زندگی انسان نفوذ می‌کند و مقابله با آن فقط با تقویت ارتباط با خدا، عمل به آموزه‌های دینی و انتخاب سبک زندگی مبتنی بر تقوا امکان‌پذیر است.

شیطان با سیاستی تدریجی و گام به گام در زندگی انسان نفوذ می‌کند و مقابله با آن فقط با تقویت ارتباط با خدا، عمل به آموزه‌های دینی و انتخاب سبک زندگی مبتنی بر تقوا امکان‌پذیر است.

خطوات الشیطان ماه مبارک رمضان، ماه نزول قرآن و ماهی که شب قدر در آن چون قلبی تپنده می‌درخشد، فرصتی است تا از دریچه‌ای تازه به عمق قرآن کریم بنگریم. سوره مبارکه یس که پیامبر(ص) آن را قلب قرآن نامیده‌اند، نه تنها راهنمای ما در مسیر ایمان و هدایت است، بلکه هر آیه اش پنجره‌ای به سوی رازهای توحید، معاد و رحمت الهی می‌گشاید. خبرنگار ایکنا از اصفهان در سلسله گفت‌وگوهایی به مناسبت این ماه با علی اکبر توحیدیان، پژوهشگر قرآنی و دکترای علوم قرآن و حدیث، در شماره هفدهم به بررسی حرکت تدریجی و گام به گام شیطان در انحراف انسان، راه‌های نفوذ شیطان در زندگی فردی و اجتماعی و راهکارهای قرآنی برای مقابله با وسوسه‌های شیطان براساس تفسیر حجت الاسلام والمسلمین محسن قرائتی می‌پردازد. این مجموعه ۳۰ قسمتی، ما را با پیوند عمیق مفاهیم هدایت، انذار، تقدیر و سبیل السلام در قرآن و همچنین رازهای نهفته در آیات سوره‌های یس و قدر آشنا می‌کند.

ایکنا - در شماره پیش درباره مسئولیت انسان و شیوه مواجهه او با وسوسه‌های شیطانی و نسبت میان اختیار انسان و تأثیرگذاری وسوسه‌های شیطان صحبت کردیم. اکنون توضیح دهید که سیاست شیطان برای فریب انسان بر چه مبنایی است؟

در ادامه تفسیر آیات ۶۰ تا ۶۲ سوره مبارکه یس که خداوند متعال می‌فرماید: «أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ، وَأَنْ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ، وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا كَثِيرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ»، بر ضرورت شیطان‌شناسی، یکی از عالی‌ترین مصادیق دشمن‌شناسی تأکید می‌شود، چراکه شیطان(علیه اللعنه) دشمن آشکار انسان معرفی شده و هدف اصلی او، دور کردن انسان از مسیر عبودیت و صراط مستقیم الهی است.

قرآن با هشدار نسبت به فریب‌های شیطان، نقش او را در انحراف فکری، اخلاقی و رفتاری انسان تبیین می‌کند و نشان می‌دهد که شیطان با بهره‌گیری از روش‌ها و تکنیک‌هایی همچون وسوسه تدریجی، زیبا جلوه دادن گناه، ایجاد توجیهات ظاهراً عقلانی و بهره‌برداری از ضعف‌های نفسانی انسان، زمینه سقوط او را فراهم می‌کند. از این رو، شناخت شیوه‌های نفوذ شیطان و تقویت بصیرت و تعقل، شرط اساسی حفظ انسان در مسیر هدایت الهی است.

در قرآن بارها با عبارت «خطوات الشیطان» مواجه شده‌ایم. سیاست شیطان، حرکت گام به گام است؛ ابتدا نگاه، سپس فکر و در نهایت اقدام عملی. این روند از شوخی‌ها شروع می‌شود و به مسائل جدی می‌رسد. بنابراین، انسان باید از همان ابتدا هوشیار باشد.

برای نمونه، بسیار توصیه شده است که انسان در بعضی موقعیت‌ها با نامحرم در یک محیط قرار نگیرد. در ادارات، کارمندان مرد و زن در کنار هم کار می‌کنند و این یکی از مواضعی است که شیطان به راحتی می‌تواند در آن نفوذ کند. در همین ادارات، از ابتدای انقلاب تاکنون، متأسفانه این مسئله وجود داشته و روزبه‌روز گسترش پیدا کرده است، تا جایی که اکنون آمار قبولی دانشجویان در دانشگاه‌ها برای بانوان، ۶۵ درصد و برای آقایان، ۲۵ درصد است.

مفهوم این آمار چیست؟ مفهوم آن صرفاً علمی نیست. ۶۵ درصدی که وارد دانشگاه می‌شوند، در آینده فارغ‌التحصیل خواهند شد و خواهان شغل خواهند بود. بسیار کم پیش می‌آید که افراد صرفاً برای علم آموزی درس بخوانند؛ تقریباً همه برای اشتغال تحصیل می‌کنند.

این مسئله شاید در نگاه اول جزئی به نظر برسد، اما به تدریج گسترش می‌یابد. در جمهوری اسلامی مشاهده می‌کنیم، مدارس ابتدایی و راهنمایی که دانش‌آموزان در آن سنین هنوز به بلوغ نرسیده‌اند و کمتر در معرض مسائل شهوانی قرار دارند، به صورت جداگانه اداره می‌شوند؛ اما هنگامی که وارد دانشگاه می‌شوند، در یک کلاس و آزمایشگاه حضور دارند، پروژه‌های گروهی مشترک انجام می‌دهند و جزوه رد و بدل می‌کنند. این تغییر، نوعی طراحی حساب شده به نظر می‌رسد.

در خطبه هفتم نهج البلاغه، امیرالمؤمنین(ع) بیانی دارند که این مسئله را بسیار زیبا تبیین می‌کند. این خطبه کوتاه است و پنج

یا شش سطر بیشتر نیست. حضرت می فرمایند شیطان ابتدا تخم گذاری می کند: «قَبَاضَ وَ قَرَّحَ فِي صُدُورِهِمْ وَ دَبَّ وَ دَرَجَ فِي حُجُورِهِمْ.»

کلمه «باض» از «بیضه» گرفته شده است؛ یعنی شیطان در سینه های آنان تخم گذاری می کند. سپس از این تخم ها جوجه بیرون می آید؛ یعنی وسوسه ای که در دل کاشته شده است، در مراحل بعدی رشد می کند. جوجه ای که از تخم بیرون می آید، به تدریج حرکت می کند. حضرت می فرمایند اثر وسوسه شیطان کم کم در وجود فرد نفوذ می کند، به گونه ای که چشم، گوش و قلب انسان در اختیار شیطان قرار می گیرد و اراده مستقل خود را از دست می دهد. این خطبه به زیبایی حرکت تدریجی شیطان را از مسئله ای کوچک تا اقدام عملی نشان می دهد.

ایکنا - راه های نفوذ شیطان کدامند؟

راه های نفوذ شیطان شامل لقمه حرام، شراب، قمار، شایعات، تفرقه، همنشینی با ناهلان، عجب و غرور، حسد، آرزوهای نابجا، تبلیغات سوء و زرق و برق طاغوت هاست. چشم، گوش، زبان و شهوت از ورودی های شیطان محسوب می شوند. در روایتی آمده است، هفت دری که برای جهنم ذکر شده، در حقیقت هفت درب در وجود انسان است: دو چشم، دو گوش، زبان، شهوت و شکم. پاسخ به این پرسش درواقع تبیین شیوه ورود شیطان است و نشان می دهد که انسان باید از ابتدا مراقب باشد.

نخستین راه نفوذ شیطان، زمانی است که انسان قصد کمک مالی به دیگران را دارد. هنگامی که فرد می خواهد به مستمندی انفاق کند، شیطان او را به فقر آینده تهدید و القا می کند که اگر پول بدهی، خودت فقیر خواهی شد. گاهی دست انسان به جیب می رود، اما دوباره بیرون می آید؛ آنچه دست را به جیب می برد، فطرت پاک الهی است و آنچه آن را باز می گرداند، وسوسه شیطان است. قرآن کریم می فرماید: «الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ» (سوره بقره، آیه ۲۶۸)؛ یعنی شیطان شما را به فقر وعده می دهد تا از انفاق جلوگیری کند.

دومین راه نفوذ، زمانی است که میان دو نفر علاقه وجود دارد. شیطان آنان را به قمار می کشاند و این علاقه را به کینه و دشمنی تبدیل می کند. قرآن می فرماید: «إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ...» (سوره مائده، آیه ۹۱). یکی از دلایل حرمت قمار همین مسئله است. در قمار، بازنده کینه به دل می گیرد و برای جبران، دوباره قمار می کند و این روند ادامه می یابد.

متأسفانه شطرنج نیز رواج پیدا کرده است و با سوءاستفاده از بخشی از فتوای حضرت امام(ره)، برای آن فدراسیون تشکیل شد. اصل فتوا این بود که اگر شطرنج با عنوان ورزش مطرح شود، اشکالی ندارد. شخصاً مدتی شطرنج بازی می کردم و تجربه کرده ام که شکست در آن، کینه و انسداد فکری ایجاد می کند.

بنابراین، در ورزش بودن شطرنج، اختلاف نظر وجود دارد. به نظر این حقیر، شطرنج ورزش محسوب نمی شود؛ نه ورزش بدنی و نه ورزش فکری، پس باید به آن فتوای مشروط توجه داشت. حضرت امام(ره) در پاسخ سؤال کننده که نوشته بود «امروزه شطرنج ورزش فکری محسوب می شود؟» پاسخ داد: «بنا بر فرض مذکور...»، یعنی بر فرض ورزش بودن، آن هم بدون برد و باخت اشکالی ندارد. متأسفانه به این دو شرط توجه نشد و شطرنج را رواج دادند.

راه دیگر نفوذ شیطان، تأخیر در ازدواج است. هنگامی که جوان به فکر ازدواج می افتد، شیطان با القای مشکلات مالی مانند نداشتن خانه، خودرو یا شغل مناسب، او را منصرف می کند. بنابراین، یکی از راه های پیشگیری از مفاسد اجتماعی، تسهیل واقعی ازدواج جوانان است.

شیطان همچنین انسان را از نماز اول وقت بازمی دارد و القا می کند که هنوز فرصت باقی است. تجربه نشان داده که تأخیر در نماز اول وقت، گاهی سبب می شود نماز به آخر وقت یا نزدیک قضا شدن برسد. حتی هنگامی که انسان در شرایط مناسب برای نماز اول وقت قرار دارد، وسوسه تأخیر ایجاد می شود. همچنین، زمانی که انسان به فکر توبه می افتد، شیطان القا می کند که هنوز فرصت زیادی وجود دارد.

از دیگر شیوه های شیطان، تغییر نام گناه است، مانند ولخرجی در امور دینی به نام شعائر مذهبی، ولخرجی در خانه به نام آبروداری در مواقعی حتی چون افطاری دادن، اسراف در مهمانی ها، حرص در ثروت اندوزی به نام تأمین زندگی، بی اعتنایی به مقدسات دینی به نام روشن فکری، نابودی سنت های پسندیده به نام تمدن و بی احترامی به والدین به نام همسرمداری؛ البته همسرمداری ارزشمند است، اما نباید به قیمت بی احترامی به والدین باشد.

از دست دادن هویت ملی، فکری و اعتقادی و همرنگ جماعت شدن نیز از نمونه های نفوذ شیطان است. قرآن می فرماید: «زَيْنَ

لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ؛ یعنی شیطان اعمال ناپسند را در نظر انسان زیبا جلوه می دهد.
ایکنا - برای مقابله با نفوذ شیطان چه راهکارهایی مطرح شده است؟

توکل بر خدا، پناه بردن به خداوند، یاد خدا و نماز، ارتباط با دوستان با تقوا، دوری از مجالس فساد، عبرت گرفتن از تاریخ گمراهان و حضور در جلسات قرآنی که بهترین پناهگاه برای جوانان است.

جوانانی که با قرآن مأنوس هستند و در فعالیت های قرآنی شرکت می کنند، بهترین جوانان جامعه محسوب می شوند. ارتباط با دوستان قرآنی نیز بهترین نوع دوستی است. در شرایطی که جامعه با مشکلات و آسیب های فراوان روبه روست، انس با قرآن می تواند انسان را از نفوذ شیطان حفظ کند.
ایکنا